

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער

ששי

היכל

שביעי

מאמרי

למען דעת, ורוח אלקים מרחפת

— פר"ת —

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

— מרשימת השומעים —

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

MAAMAREI L'MAAN DAAS, V'RUACH ELOKIM
5680

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

נסדר בדפוס „עזרא”

ע”י ירמיה הכהן בן לאה מיטא שי”

פתח דבר

לקראת ימי הסוכות הננו מוציאים לאור שני מאמרים מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ד"ה למען דעת וד"ה ורוח אלקים מרחפת, שנאמרו בשמחת תורה דשנת פר"ת.

מאמרים אלה כבר נדפסו בספר המאמרים פר"ת מכת"ק אדמו"ר נ"ע, וכאן נדפסו מהנחות השומעים.

על ד"ה למען דעת כתב כ"ק אדמו"ר נ"ע (בסוף הדרוש, נעתק בסה"מ שם ע') נד בשולי הגליון): „איזה ענינים נדברו באופן אחר ובאריכות“.

וגם בד"ה ורוח אלקים מרחפת מצינו בהנחה שינויים לגבי הנכתב בכת"ק.

המאמרים נערכו ע"י הרה"ת ר' חיים אלימלך שי' וילהלם.

מערכת „אוצר החסידים“

יא תשרי, בשם השם, תשפ"ז
ברוקלין, נ.י.

ב"ה רשימה בקצרה על מא' ליל שמח"ת פר"ת

למען² דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלקים אין עוד³. וצ"ל מהו"ע שאו' למען דעת כל עמי הארץ כו', למה זה צריך להודיע לעמי הארץ כי הוי' הוא האלקי⁴, ואדרבה הרי אסור ללמד תו' לאוה"ע, ובזוה"ק מאריך בחומר האיסור בזה, ומהו א"כ הענין ששהמע"ה בתכלית העלי' שלו, לאחר בנין ביהמ"ק והתפלות והברכות כו' ה"ה אומר למען דעת כל עמי הארץ כו'. ומהו"ע כי הוי' הוא האלקי כו'.

ולהבין זה צלה"ק, דאי' בזה"ב⁵ שכל ענין המצות הוא לאתקנא רזא דשמי'. והנה השמות הם בבחי' האורות כו' (ובתו"א⁶ אי' דהשמות אל אלקי' הם בכלים כו', אבל⁷ גם אם נניח דהשמות אל אלקי' הם בכלים כו', ויש גם בזה דעות כו', אבל) גם אם נניח דהשמות אל אלקים, ש' אל בחסד וש' אלקי' בגבו' הם בהכלי', וכדמשמע ג"כ מהלשון דכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כלהו שמהן כגופא⁸ כו', מ"מ השמות דע"ב ס"ג כו' הם לד"ה בהאורות כו'. וענין המצות הם לאתקנא רזא דשמי' היינו להמשיך תוס' אור גם בהאורות כו'.

והענין הוא, דהנה כל המצות נק' בש' צדקה, וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת¹⁰, וענין הצדקה הוא להחיות רוח

(1) מכת"י 1372 רסה, א ואילך. הנחה נוספת של חלק מהמאמר נמצאת בכת"י 506 (קצד, א ואילך) בשינויים קלים, שצויינו לקמן בהערות.

בספר המאמרים פר"ת ע' נ ואילך נדפס המאמר מגוכתי"ק אדמו"ר מהורש"ב. ובסופו נרשם בגוכתי"ק: איזה ענינים נדברו באופן אחר ובאריכות.

בסה"מ פר"ת שם וכאן נרשם שנאמר בליל שמח"ת, אבל בהנחה שבכת"י 506 נרשם בסופו: המאמר למען דעת כו' דיבר כ"ק בליל שמע"צ אחר הקפות.

(2) המאמר מיוסד על ביאור לד"ה הוי' לי בעוזרי באוה"ת דרושים לשמע"צ (כרך ד) ע' א'תתכג"ד (והוא הגהות לד"ה זה במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' רלד ואילך).

(3) מלכים"א ח, ט.

(4) ראה גם סה"מ תרס"ט ע' לח. ותו"מ סה"מ תשי"ג ע' קפד.

(5) כ"ה בכת"י. וכנראה צ"ל: בזה"ק.

הובא בכ"מ בשם הזהר ראה תו"א שמות מט, ד, סז, ד. אוה"ת שמות ע' קה. ועוד.

(6) תו"א בא ס, א ואילך.

(7) סיום החצו"ג כאן מיותר.

(8) תקו"ז בהקדמה (יו, א). וראה סידור עם דא"ח קסה, ד [ח"ב רמח, ד].

(9) בסה"מ פר"ת (ע' נא): „(ועמ"ש בד"ה החדש הזה לכם הא, עטר"ת) [סה"מ עטר"ת ע' קצו ואילך]. וראה גם סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' רפט ואילך.

(10) ואתחנן ו, כה.

שפלים, דהמקבל ה"ה שפל ונבזה (באמת אינו שפל מהמשפיע, ואדרבא בעצם מהותו יכול להיות שהמקבל הוא למע' במדר' מהמשפיע, אך בל' העולם, מי שהוא מלא שאינו חסר לו נק' שלם, ומי שחסר לו נק' שפל, וע"כ המקבל נק' שפל). וענין הצדקה הוא להחיות רוח שפלים כו'. וכמו"כ הוא ענין המצות להחיות רוח שפלים כו'. ושפלים אין הכוונה רק על עוה"ז התחתון והשפל כ"א על כללות ההשתל'. דכל האור' והגילוי' שבכל העולמות הם שפלים לגבי העצמות כו'. וכמ"ש מה רבו מעשיך הוי' כולם בחכ' עשית¹¹, שכולם הם בבחי' עשי' כו', מה רבו מעשיך הוא כל מדר' העליונות והתחתונות, במדר' העליונות הריבוי הוא בהאורות, ובמדר' התחתונות הריבוי הוא בהכלים. וכידוע¹² הענין מה שלפעמים מספר המרובה הוא במדר' העליונות דוקא דרבותם הם בכתר, ולפעמים מספר המרובה הוא במדר' התחתונות דוקא. דההפרש הוא בין האורות והכלים, דבהאורות הריבוי הוא במדר' עליונות יותר כו', ובכלים הריבוי הוא במדר' תחתונות יותר דוקא (וענין אורות וכלים הוא, דכלים הו"ע שמרגיש א"ע וויא ער הערט זיך כמו בת"ח הוא הרגש התו', ובעל מדות מרגיש עצמו בע' המדות, שהוא רק שמרגיש א"ע כו'. וע' האורות הוא שמרגיש מה שלמע' ממנו, וויא העכער פון זיך). וזהו"ע מה רבו כו' הריבוי באו"כ. ואו' ע"ז מה רבו מעשיך הוי', דכל ריבוי המעשים שבכלל זה הוא ריבוי האורות, כ"ז נק' מעשיך, דכולם בחכ' עשית, דגם החכ' הוא כעשי' גשמי' לפניו ית'. דענין העשי' הוא כח התחתון, וכח נעלם הוא שאין גילוי כו', דהשכל המתלבש בעשי' הוא שכל המעשי בלבד כו'. וא"כ כללות ההשתל' נק' שפלים לגבי ית' גם האורות כו'.

דהנה כת' אין ערוך לך בעוה"ז¹³, דמעוה"ז אנו יודעים ע' אין ערוך¹⁴. דמאור לא היינו יודעים זה, דהאור ה"ה בבחי' ערך, וכמו אור השמש מהשמש שהוא בערך, דהשמש הוא בהירי, וכן האור ה"ה מאיר כו'. וכן אור וחיות הנפש מהנפש הוא בערך, שהנפש הוא חי, לכן ההארה ממנו הוא ג"כ בבחי' חיות כו', ע"כ מאור לא היינו יודעים ע' דא"ע. אבל מעוה"ז אנו יודעים ע' זה, דעוה"ז הו"ע מקום גשמי, דהעץ (ותפס בידו את קצה השלחן) ה"ה עץ גשמי, ואלקות ה"ה רוחניות, והתהוות הדבר הגשמי, שבהכרח לו' שנתהווה מאיזה דבר כו', והיינו שנתהווה מאלקות כו' ובבחי' א"ע דוקא. וכמא' העקרים דהתהוות הגשמיות מהרוחניות איך לך יש מאין גדול מזה, דגשמיות מרוחניות אא"ל בבחי' ערך, כ"א

(11) תהלים קד, כד.

(12) בסה"מ פר"ת: „(עמ"ש מזה בד"ה תקעו, פר"ת)“ [ע' ג].

(13) נוסח ברכת יוצר לשבת.

(14) ראה סה"מ תנ"ד ע' לו. המשך תער"ב ח"א ע' יא [יד] ואילך. ח"ב ע' תרעו [ח"ג ע' תתקת].

ע' אקנא [ח"ה ע' אלתקפא]. ד"ה יחינו תרצ"ד פי"ד. סד"ה אין ערוך (הא') תרצ"ד (סה"מ תשי"א ע' 39 ואילך. שם ס"ע 113 ואילך). ועוד.

בבחי' א"ע דוקא. וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לחלק הג' במו"נ דעילה ועלול עד אין קץ הוא שקר גמור. דעו"ע הוא בבחי' ערך והוא בבחי' הגבלה בזה ואא"ל עו"ע עד אין קץ, שישתלשל דבר שבא"ע, ואם הי' נמשך מהרוחניו' בבחי' עו"ע הי' הכל בבחי' רוחני שבערך, אבל לא הי' מתהווה מציאו' גשמי שהוא בא"ע כו', והתהוות הגשמי הוא בבחי' א"ע כו'. ולכן ההתהוות הוא בכח העצמות דוקא ואין כח זה בנברא' ואפי' בנמצאים כלל, דאלמלא מתכנסין כל באי עולם לא היו יכולין לברוא אף כנף יתוש א' ולהטיל בו נשמה¹⁵, מפני שזהו בבחי' א"ע כו'. דענין עו"ע ישנו גם בנבראים וכמו מחדו"מ, ממח' לדיבור, ומכח הדיבור לכח המעשה כו'. משא"כ ענין יש מאין שבא"ע הוא בכח העצמות דוקא כו'.

וזהו אין ערוך לך בעוה"ז, דבעוה"ז אנו יודעים ע' א"ע כו', אבל מזה אנו יודעי' שגם האור הוא בדרך א"ע, ווארים עס איז דאך הכלל אז ניט נאר וואס מיא זאגט דאס אליין מיינט מען, נאר מיא מיינט נאך עפיס, וואס ביי א שכלי איז אזוי, אז ער נעמט ניט נאר דאס וואס מיא זאגט, ווארים דאס אליין פארשטייט דאך השוטה אויך, אבער א שכלי פארשטייט נאך עפיס אין דעם כו'. וכ"ה כאן, דמזה שעוה"ז הוא בא"ע, יודעים אנו שגם האור (הוא בא"ע כו'). דאא"ל שהאור הוא בבחי' ערך, דאז לא הי' אפשר להיות מאתו התהוות שבא"ע, דאם נאמר שהאור הוא בערך מהעצמות, הרי העצמות נתפס בבחי' ערך, ואא"ל ממנו דבר שבבחי' א"ע (בהס' 16 אמר כ"ק, שזהו ע"ד שנת' בשמע"צ תרע"ט¹⁷, דמבחי' ממכ"ע אא"ל התהוות יש הגשמי כיון שהוא בחי' אור, בחי' רוחני, ה"ה נתפס בזה, ואא"ל ממנו גשמי, כ"א דוקא מבחי' סוכ"ע שאינו נתפס כו'. וכמו"כ הוא כאן בענין בחי' ערך כו'). וכיון שאנו"ר שהתהוות הגשמי הוא בא"ע מוכרח לו' שגם האור מהעצמות הוא בא"ע כו', דזה אנו יודעים מעוה"ז דוקא, דמהאור עצמו לא היינו יודעים זה שהוא בא"ע והיינו אור שהאור הוא בערך כו' כמו אור השמש מהשמש, אבל בעוה"ז הרי אנו יודעים ע' א"ע, וממילא יודעים אנו שגם האור הוא בא"ע כו'.

וזהו מה רבו מעשיך הוי', דקאי גם על האורות שהם ג"כ בבחי' עשי' כו'. וזהו שע' המצות הוא להחיות רוח שפלים, הכוונה גם על האורות, שהם ג"כ שפלים נגדו ית'. וע"י המצות נמשך תוס' אור בהאורות כו'.

ועל כל זה אי' [ב]ע"ח¹⁸ שהוא רק להוסיף אורות באצי'. והיינו דהגילוי דתוס' האור הוא רק באצי', ואצלינו א"ז מאיר בגילוי, ויש שמאיר בגילוי גם

15) ראה ירושלמי סנהדרין ספ"ז. ספרי ואתחנן ו, ה.

16) בהסעודה.

17) סה"מ עטר"ת ע' לד.

18) ראה פ"ח בהקדמה. ע"ח שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש יא כלל טז.

אצלם¹⁹ וכמשי"ת. אך בכלל הוא להוסיף אורות באצי'. דזה נוגע לנו, דהלא אנו מקיימים ועושים המצות, דאנו מניחים תפילין, ואנו שומרים שבת ויו"ט וכה"ג. והגילוי הוא רק באצי', ובאצי' גופא הוא רק בפנימיו' הכלים דאצי', וזהו חידוש, (היינו דלכא' ו"ל שבאצי' מאיר גם בחיצוני' הכלים, דהרי אצי' הוא מדרי' גבוה מאד (דאס איז דאך א הייליגע זאך, לא יגורך רע²⁰) וי"ל לכא' דבאצי' מאיר הגילוי גם בחיצוני', אבל האמת הוא שגם באצי' הגילוי הוא רק בבחי' פנימי' הכלים כו'). וכן מאיר הגילוי גם בבי"ע, בהע"ס דבי"ע. אך ג"ז²¹ בבחי' הפנימי' דוקא, דבחי' חיצוני' הכלים לפי שמתלבש בנוגה, והיינו בהעלמות והסתרים, לכן אינו מאיר שם הגילוי דתוס' האור²² כו'. וכן גם בחיצוניות הכלים דאצי', לפי שהם לצורך בי"ע, אינו מאיר שם הגילוי כו'.

אך לכא' צ"ל מפני [מה] אינו מאיר הגילוי בנשמות. הרי הנשמות הם בחי' פנימיו', דאינם כמו שאר הנבראים שהם מבחי' חיצוניו' הכלים, משא"כ נשמות שהם מבחי' פנימיו' הכלים ופנימיו' האור, ומפני מה אינו מאיר בהם הגילוי. אך זהו לפי שהנשמות עם [ה]יותם מבחי' פנימיו', מ"מ ה"ה מתלבשים בחיצוניות, דזהו חידוש דבר בנשמות, דשאר מדרי' מה שמתלבשים בחיצוניות הוא רק בחי' חיצוניות, אבל הפנימיות אינו מתלבש בחיצוניות²³, משא"כ הנשמות שגם [ש]הם בבחי' פנימיות ומ"מ מתלבשים בחיצוניות²⁴.

והנה ל' הכתוב הוא רשע מכתיר את הצדיק²⁵, ואדמו"ר האמצעי נ"ע כותב בזה"ל הצדיק בתוך והרשע מכתירו מכל צד. כ"ה לשונו הק'²⁶. ודקדוק הל' צדיק בתוך כו', הוא להורות שהנה"ב אינו מן הצד, לו' שאצלו הוא בדרך אגב, כ"א ער פאר-נעמט זיך דערמיט²⁷. דזהו בנשמות דוקא, דעם שאר כו' ה"ה בדרך אגב כו', אבל בנשמות ליגט ער אין דעם²⁸. וגם מורה הל' דצדיק בתוך,

(19) בהנחה שבכת"י 506: רק שיש מדריגות שמאיר הגילוי גם אצלם כמשי"ת.

(20) תהלים ה, ה. וראה זח"א כו, א. לקו"ת במדבר ג, סע"ג.

(21) בכת"י 506: אך כ"ז.

(22) בכת"י 506: אינו מאיר שם הגילוי דפנימיות האור.

(23) ראה לעיל בפנים. וסה"מ עטר"ת ע' עא.

(24) בסה"מ פר"ת שם: (והוא בכח המפליא לעשות שמחבר רוחניות בגשמיות גם בחי' פנימיות הרוחניות כו').

(25) חבקות א, ד.

(26) הנחת אדמו"ר האמצעי ממאמר אדמו"ר הזקן להבין שרש הדברים ע"פ אם בחוקתי תקס"ו (במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' תכח).

(27) בכת"י 506: כ"א שזה נוגע לו (ער ליגט אין דעם).

לעיל שם: וענין שהצדיק הוא בתוך יש בזה ב' ענינים, הא' שהוא בתוך היינו שהרשע מסבכו לא רק בדרך אגב כ"א שהוא ענין אצל הרשע שהסט"א נותן א"ע ע"ז להכתיר ולסבב את הצדיק.

(28) בכת"י 506: דבאמת זה דוקא נוגע לו, והיינו הנשמה דוקא, שאינו כן בשאר המדריגות.

שגם להרשע (שהוא הנה"ב) זהו נוגע, שעומד לו (הנה"א) ווי אביין אין האלז²⁹, ולכן עוד זאת מורה הל' שעומד בתוך, שע"ז מהפך את העצם שלו. דאם הי' עומד מצדו, שהוא ההתפשטות, לא הי' ביכולתו להפכו כולו בכל עצמותו, אבל לפי שעומד בתוכו, היינו בפנימיות ועצמיות של הנה"ב, ה"ה מהפך כל עצמותו. וכח זה הוא בנש"י דוקא, ולזאת היתה ירידת הנשמות דוקא למטה, ולא ירדו מלאכים (וואס א מלאך וואלט דאך איבער קערין דיא וועלט) דאם הי' מלאכים יורדי' למטה היו מתגשמים, שהיו נעשים ג"כ גשמיים³⁰, והנשמה דוקא בכוחה להפך את הנה"ב³¹. וזהו צדיק בתוך כו'.

והנה ³² ענין התלבשות הנשמה בגוף ונה"ב הוא כמ"ש אל גינת אגוז ירדתי³³ כמ"ש בזוה"ק³⁴ שהאגוז קליפתו קשה, דאינה קליפת שאר הפירות שהיא קליפה דקה, אבל קליפת האגוז היא קשה, ולאחר ששוכרים הקליפה אז מתגלה הפרי. וכמו"כ הוא בהתלבשות הנה"א בנה"ב, שע"י שבירת הקליפה מאיר גילוי אוא"ס בהנשמה.

והנה ע"פ פשוט הו"ע שבירת החומריות, שיהי' בבחי' לב נשבר ונדכה, והוא בעבודה דתיקון חצות וקשהמ"ט, וכן בענין כובד ראש שקודם התפלה. והו"ע שמתמרמר מהמחדו"מ שלא להוי' המה, שע"ז נעשה שבירת החומריות, וכמו בעבודת התשובה כו'. אבל כאן הכוונה להיות ע' זיכוך הכלי' לא רק השבירה. דהנה מה שלמטה נק' חומריות, במדרי' עליונה יותר הו"ע המציאות, ולמעלה יותר הו"ע הכלי'. והכוונה הוא שיהי' זיכוך הכלי', שיהי' בבחי' כלי לאור. דע' השבירה הרי אינו בבחי' כלי, והכוונה ה"ה שיהי' בבחי' כלי³⁵, ע"כ צ"ל זיכוך הכלי. אך שהזיכוך יהי' ע"ד אופן השבירה (בה"ס א', שהזיכוך יהי' בכל עצם המהות כו'), ע"י גילויים נעלים דוקא.

והנה בע' הזיכוך אי' בע"ח³⁶ דאו"פ מצחצח חצי הכלי מבפנים ואו"מ מצחצח חצי הכלי מבחוץ. וע' צחצוח הכלי מבפנים הוא כמו עד"מ שע"י

(29) כ"ה גם בכת"י 506.

ובסה"מ פר"ת שם: והב' שעומד אצלו בתוכו שמרגיש אותו שיפעול בו (ער שטייט עם אין דיא ביינער און אין האלז, ויודע ומרגיש שיפעול בו דבר).
(30) בכת"י 506: אך אם היו המלאכים יורדים למטה היו מתגשמים והיו נעשים ההפך ממש לאלקות.

(31) לעיל שם: ואזי באמת מאיר בהנשמה ההמשכה שע"י תומצ'.

(32) בהבא לקמן ראה אוה"ת שופטים ע' תתלג.

(33) שה"ש ו, יא.

(34) ראה זח"ב קטו, ב. רלג, ב.

(35) בכת"י 506: שיהי' בבחי' כלי אל האור.

(36) עץ חיים שער ב ענף ג. וראה סה"מ תרס"ח ע' מט. עזר"ת ע' קסא. תרע"ח ע' תשא.

התעסקות במושכלות מזדכך חומר המוח, שנעשה חומר דק יותר, ותופס כל ענין באופן נעלה. דהנה העולם אומרים³⁷, דרוב שנים יודיעו חכמה, דבמשך השנים מתוסף אצלו (דער גייט מען מער שכל), אבל האמת הוא שחומר המוח מזדכך, שנעשה חומר דק יותר, שהוא ע"י התעסקות במושכלות, דאם לא יתעסק במושכלות ישאר חומרי, וע"י ההתעסקות מזדכך חומר המוח. וזהו"ע צחצוח הכלי מבפנים. וע' או"מ מצחצח חצי הכלי מבחוץ הוא כמו עד"מ, שכאשר הרב רואה שהתלמיד הוא חומרי ביותר, והיינו ששכלו מגושם ביותר, וגם³⁸ מטכס עצה להשפיע לו שכלים נעלים דוקא, שע"ז נופל התלמיד ממציאותו (ער פאלט ביי זיך אראפ) וכל נפילה ממציאותו הו"ע זיכור, וזהו"ע [ה]צחצוח מבחוץ.

אך כ"ז הוא בשכל, ומה שנוגע לנו עתה הוא איך שהדבר ברוחניות, שזהו ע"י תומ"צ³⁹. שע"י התורה נעשה הזיכור מבפנים, דתורה הוא בחי' או"פ וכמ"ש ותורתך בתוך מעי⁴⁰, בקרבך קדוש⁴¹, והבירור שע"י התורה הוא בבחי' מנוחה, וצ"ל השקידה בתורה שאז אינו שייך לחומריות⁴². וע"י המצות נעשה הזיכור מבחוץ, שהמצות הם רצה"ע, והם לבושי' אל הנפש, שהוא בחי' או"מ, וזה פועל הזיכור מבחוץ.

וכמו"כ⁴³ בענין התשובה יש ב' הענינים. שע"י התשובה שהו"ע המרירות, שמתמרמר על עניניו, נעשה הזיכור מבפנים. וע"י התעוררות ר"ר זה פועל הזיכור מבחוץ, והוא לבל ישוב עוד לכסלה, שלא יהיה נמשך לעניניו⁴⁴. וזהו"ע יוהכ"פ שעיצומו של יום מכפר, דיוהכ"פ מכפר עם התשובה דוקא, ויש בזה דיעות כו', אבל ההלכה היא כן⁴⁵. ולכאורה מאחר שהעיקר הוא התשובה, מה נצרך עוד לעיצומו של יום. אך הענין דהתשובה פועל הזיכור מבפנים, ועיצומו של יום פועל הזיכור בכללות נה"ב, שמכאן ולהבא לא יהיה נמשך לענינים החומרים עוד. ובידיו⁴⁶ הוא כמו בפרטיות, דהנה⁴⁷ בכל דבר יש בה בחי' רוחניות

(37) בכת"י 506: העולם סוברים.

(38) בכת"י 506: אז מטכס עצה.

(39) בכת"י 506: רק זה שנוגע לנו הוא איך שהדבר ברוחני, והוא ע"י תומ"צ.

(40) תהלים מ, ט.

(41) הושע יא, ט.

(42) בכת"י 506: שע"ז מתהפך לגמרי.

(43) בהבא לקמן ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' ססד ואילך.

(44) בכת"י 506: שלא יהיה נמשך לעניני החומר.

(45) יומא פה, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג.

(46) תיבה זו אינה ברורה בכת"י.

(47) בהבא לקמן ראה דרך מצותיך מצות וידוי ותשובה (לח, ב). אוה"ת דרושים ליוה"כ ע'

א'תקמט.

וגשמיות, וכמו באיזה דבר תאווה הנה החשק והתאווה להדבר זהו ברוחניות, ועצם המעשה הוא הגשמי⁴⁸. וע"ז הו"ע התשובה והוידוי דברים, שתקנו לומר ע"ח ע"ס א"ב, דלכאורה הוא כחוכא וטלולא כ"ז, אך זהו לפי שצ"ל הוידוי דברים שע"י המרירות פועל הזיכוך, והוא בבחי' הרוחניות, שז"ע החרטה ועקירת הרצון כו', והוידוי דברים זה החטא ועון⁴⁹ (ואין הכוונה על החטא ועון בפומ"ד דוקא, כ"א על ראייה במקום שאינו ראוי, והשמירה בדבר שאינו ראוי כו'). אך זהו הכל על העבר, וע"י התעוררות רחמים מועיל על העתיד⁵⁰, שכשרואה⁵¹ השי"ת שחפץ להיות כפי אמיתות רצונו ית', נמשך עליו מבחי' יגמיה"ר, שפועל על כללות נה"ב שלו שלא יהיה נמשך לענינים החומרים כו'.

והנה כל מה שיומשך ביוהכ"פ ע"י התשובה, הוא נמשך בשמח"ת⁵² ע"י השמחה, דיש בה ג"כ ב' הענינים, דזיכוך שבפנים ומבחוץ. דהנה בהשמחה יש ב' עניני', והו"ע ישמח ישראל בעושי וישמח הוי' במעשיו⁵³. והנה בעת השמחה אינו שייכו' לרע, והשמחה דישמח ישראל בעושי פועל הזיכוך מבפנים, וישמח הוי' במעשיו פועל הזיכוך מבחוץ. וידוע דהשמחה דשמע"צ הוא שלא בס' והדרגה. זהו ההפרש בין כל המועדים שהם מועדים לשמחה לחג הסוכו' שנק' זמן שמחתנו, ובפרט בשמע"צ שהוא שמחה שלא בס' והדרגה. וע"י יציאה זאת שאינו בס' והדרגה, מתחבר' בזה ב' השמחו' דישמח ישראל בעושי וישמח הוי' במעשיו. וע"י נעשה הזיכוך מבפנים ומבחוץ. וע"י נמשך הגילוי דתוס' אורות שע"י התומ"צ כו'.

וזהו למען דעת כל עמי הארץ. דדעת הוא מל' שבירה⁵⁴, וכמ"ש ויודע במ אנשי סוכות⁵⁵, ואינו ע' ידיעה. וזהו למען דעת כל עמי הארץ, שהוא הגוף ונה"ב, שצריך לפעול בהם השבירה. ובכדי לפעול השבירה או' ע"ז כי הוי' הוא האלקי, והוא כמ"ש הודו לאלקי האלקי⁵⁶, דזהו כמ"ש קודם הודו להוי' ⁵⁷כו'.

(48) בכת"י 506: דיש עצם התאווה הרוחני הוא התאווה והאה' לדבר, והגשמי הוא עצם המעשה.

(49) בכת"י 506: והוידוי דברים זה מסיר עצם מעשה החטא ועון.

(50) בכת"י 506: פועל על העתיד.

(51) בתחילה כתב: הקב"ה. ואח"כ סימן (בסוגריים וגרשיים) להשמיט.

(52) בכת"י 506: בשמע"צ.

(53) תהלים קמט, ב. שם קד, לא. וראה לקו"ת דרושים לשמע"צ פת, ד ואילך.

(54) ראה תו"א וארא נז, א. לקו"ת שם פת, סע"ג. סה"מ תרס"ט ע' מז. ועוד.

(55) ספר שופטים ח, טז.

(56) תהלים קלו, ב.

(57) שם קלו, א.

דהנה מש' אלקי' הרי ממ"ח צירופים האחרונים יונקים⁵⁸ אדמת בני חם⁵⁹ כו', וע"י ענין הודו להוי' שהו"ע גילוי ש' הוי', נמשך ע' הודו לאלקי האלקים, שפועל הביטול גם בהם כו'. וזהו"ע ההודאה, ובפרט בענין כי הוי' הוא האלקי', שבוודאי פועל הביטול בהם. ואז הפי' למען דעת כו' ענין ידיעה ג"כ, דע"י הידיעה שהוא ל' שבירה הנ"ל יהי' בבחי' פנימי, גם הידיעה ממש דהוי' הוא האלקים כו'. וזהו למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלקים, דעת הוא מל' שבירה, שצריך לפעול השבירה בכל עמי הארץ, שהם הגוף ונה"ב. וזהו ע"י כי הוי' הוא האלקי' כנ"ל. ועי"ז יהי' למען דעת שהוא הידיעה ובבחי' פנימיות בבחי' כי הוי' הוא האלקים כו'.

(58) ראה פע"ח שער חג המצות פ"ה. תו"א הוספות קט, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע'

טו. ובכ"מ.

(59) בכת"י 506: מ"ח צירופים שנק' אדמת בני חם.

הנחה מא' יום ש"ת בסעודה פר"ת

ורוח אלקי' מרחפת על פני המים², ואי' במד"ר זה רוחו של משיח³. וצ"ל מהו"ע רוחו של משיח, לאחר שאו' והארץ היתה תהו ובוהו וחשך כו' או' אח"כ רוח אלקי' כו' ומפ' ע"ז שהוא רוחו של משיח. והנה מרחפת הוא רפ"ח מת⁴, שהן רפ"ח ניצוצו' דתהו שנפלו בשבירה. והנה כללות ההשתל' הן מרפ"ח ניצוצי' דכל מה שיש בהשתל' הכל הוא מז' מל' קדמאין דמיתו⁵, עד גם מה שנק' מת הוא ג"כ משבה"כ דתהו. ולכאו' איך הוא שבחדא מחתא מחתינהו, שכללות ההשתל' וגם מה שנק' מות הכל הוא משבה"כ דתהו.

והענין הוא, דהנה כללות ההשתל' נכלל בג' מדרי' אלו דעולם שנה נפש, והוא יסוד ס' יצירה שמדבר הכל בג' מדרי' אלו דעולם שנה נפש⁶, והוא ג"כ ענין נקודה קו שטח' שהם ג' אותיו' יה"ו דש' הוי"ו⁸, וה"א ראשונה אינו נחשב כאן, לפי שהוא לעצמו עדיין כידוע, וכאן הכוונה על האור ששייך לעולמות, ולכן נחשב כאן רק הג' אותיו' דיו"ד וא"ו וה"א אחרונה שהוא בחי' השטח. אך ג' מדרי' נקודה קו שטח הוא מלמעלמ"ט, ועולם שנה נפש הוא מלמטלמ"ע, עולם הוא בחי' מקום שהם ו"ק מזרח מערב צפון דרום מע' ומטה. ונפש הוא החיות רוחני, ובהתחברות הנפש עם העולם, נעשה ענין שנה, שהוא בחי' זמן. והנה ענין עולם אין הכוונה רק על מקום הגשמי שתופסי' אנו אותו שהם ו"ק, כ"א על בחי' הרוחני' שבא בהגשמה.

(1) מכת"י 1372 (רנז, ב ואילך).

בספר המאמרים פר"ת ע' נד נדפס המאמר כפי שנכתב ע"י כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. המאמר מיוסד על ד"ה זה במאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' א ואילך. ובמאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' נו ואילך.

ונמצא בשינויים והוספות בסה"מ אעת"ר ע' קפב ואילך.

מאמרים שמיסודים על מאמר זה: סה"מ תרפ"ו ע' סו ואילך. תרפ"ז ע' ע' קמ ואילך. תרצ"ב ע' רעו ואילך. תו"מ סה"מ תשי"ב ע' קנה ואילך. תשי"ג ע' כ ואילך.

(2) בראשית א, ב.

(3) ב"ר פ"ב, ג.

(4) ראה לקו"ת להאריז"ל עה"פ. ע"ח שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"ב.

(5) ראה ע"ח שער הכללים פ"ד.

(6) ראה ספר יצירה פ"ג מ"ג ואילך. הקדמת הראב"ד לספר יצירה. פרדס שער יב (שער הנתיבות)

פ"ה. וראה אוה"ת יתרו (כרך ג) ע' תתטו. ע' תתכג.

(7) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שלב ואילך. סה"מ תרס"א ע' קפד ואילך. עטר"ת

ע' קנג. פר"ת ע' מב. תש"ט ע' 135.

(8) ראה תו"ח בשלח קנ, ב ואילך. סה"מ תרס"א ע' קפו ואילך. תרס"ג ח"א ע' ו.

אך⁹ לבאר זה צריכים אנו ליקח זאת ממשל בנפש האדם כו'. דהנה באדם יש רמ"ח אברים שהם מוגשמים, היינו אברי' גשמי', ויש בהם פעולות, כח הראי' בעין לראות וכח השמיעה באוזן לשמיעה וכח ההילוך ברגל וכח השכל להשכיל השכלות, דהפעולות הם רוחניים אך באים בהגשמה, כמו כח הראי' לראות ראי' גשמי' וכח השמיעה[ה] לשמוע שמיעה גשמיית והדבור הוא דבור גשמי, וכן השכל הוא כמו שמלוּבש בחומר המוח הגשמי, שמלוּבש בדבר גשמי. דבנפש ישנם כל הכחות רק שהם רוחניים, דהשכל הוא רוחני, שאינו מלוּבש בדבר גשמי, דגם הוא בבחי' שכל, אך הוא שכל רוחני, וכן הראי' היא ראי' רוחני', והיינו לראות הכרוזי' העליוני', וכמו מזלי' חזי'¹⁰, דזהו במקיף דנשמה¹¹. וכמו"כ הוא בשא"ד שהכחות שבו הם רוחניים, וכמו שמתלבש' באברי' באי' בהגשמה. וההמשכה מכחות הרוחניים להתלבש בהאברי' שבאי' בהגשמה הוא ע"י הגידי' כו'.

וזהו שמצינו דבגוף האדם יש ג' מדרי' בשר גידים ועצמות¹². עצמות הם בחי' העצמות, דלכן נק' עצמות. והבשר הוא לבוש וכמ"ש עור ובשר תלבישיני¹³. והתחברות העצמות עם הבשר שהוא הלבוש, הוא ע"י הגידי'. דהנה אי' בזהר כרמי בנוין על מוחא דאיהו מיא¹⁴, והיינו דהעצמות הם בחי' המוחין שזהו עצמות האדם, וענין המוחין הוא להרגיש דקות הענין טרם שמתלבש בדבר מה (פארשטיין אט דיא איידילקייט פון א זאך ווי ער איז נאך ניט אנגעטאן אין א זאך) דזהו ענין השכלי, דהשכלי מרגיש דקות הענין כו'. וזהו עצמות האדם. והתחברות המוחין עם הלבוש הוא ע"י הגידי'.

והוא ג"כ ג' המדרי' מח' דיבור ומעשה, שמח' היא כוונה ברוחני', והיינו ההרגש בדקות הענין שזהו ענין השכלי, וגילוי זה הוא במח' שהוא לבוש הפנימי אל הנפש, והיינו כי בו מתגלה השכלי. ומעשה הוא גשמיות, דהמצוה הוא בדבר גשמי, וצריך לקיימה בחומר גופו ובעשי' בפו"מ. והתחברות הכוונה הרוחני' עם המעשה, שיהי' חיות במעשה המצות, וגם שצריך להיות חיוב שיחייב את המעשה דאטו בשופטני עסקינן, והיינו שאין הכונה ע"י עצם המצות כ"א דקדוקי המצות (דאס וואס עס איז מעהר כו') והזהירות יתירה שצריך להיות דבר המחייב לה, והיינו הכוונה כו'. ובכדי שיהי' ההתחברות הכוונה רוחני' עם המעשה

9) בהבא לקמן ראה סה"מ תרפ"ה ע' י ואילך.

10) מגילה ג, א.

11) ראה לקו"ת תצא לו, ד. האזינו עא, ד. שה"ש טז, ד.

12) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תתקטו ואילך. וש"נ.

13) איוב י, יא.

14) זח"ג ערה, ב. ושם: גרמי.

הוא ע"י הדבור, שז"ע התפלה שהוא ג"כ ענין כוונה, דאם כיון לבו יצא¹⁵, רק שזהו כמו שבא בדבור, שע"ז הוא התחברות כוונה הרוחנית במעשה הגשמית.

דהנה בכדי שהכוונה יבוא בבחי' המעשה הוא כאשר העבודה הוא בהתעסקות עם הנה"ב, והיינו שההשגה היא בענין כזה שמושג גם בשכל הטבעי דנה"ב, שגם הנה"ב יהי' בטל לאלקו' וירצה באלקו', שז"ע ואהבת את ה"א בכל לבבך בשני יצריך¹⁶, ואז ה"ז בא במעשה המצות¹⁷. דאם¹⁸ העבודה הוא רק מצד הנה"א אז גם כשמישיג ענין אלקי והענין מאיר במוחו, ומ"מ במעשה אפ"ל שאינו כדבעי, והיינו שיהי' אצלו כמה עניני' שאינם כמו שצ"ל עפ"י התו', שראיתי זאת בחוש, וכן הוא הענין, וכמו¹⁹ בנטילת ידים לסעודה או בשמירת ידים באמצע הסעודה מדבר המטמא את הידים שאינו נזהר בזה, שבאמצע הסעודה טוט ער א קראץ און וויסט אפ און עסט ווייטער, מה שעפ"י התו' אסור לו לאכול²⁰, והוא אינו נזהר בזה. דזהו באנשים דעלמא (ווארום ער האט דאך הענט און פיס הארבעט ער²¹). אך²² כמו"כ אפ"ל גם בעובדי הוי' שבעת התפלה מרגיש ענין אלקי ומאיר הגילוי במוחו ונדבק בזה, ומ"מ לאחר התפלה בעת הסעודה מקנח מי אפו ואוכל עוד כו'. דזהו במי שהעבודה הוא רק מצד נה"א ואינו מתעסק עם נה"ב כלל, דאז אפ"ל שאחר התפלה לא יאכל כלל, שאינו שייך כ"כ להאכילה, אך כשאוכל אינו נזהר בשמירת הידים, לפי שהכוונה שלה גבהה מעלתה מהמעשה כו', ואינו מביא אותו לזה כו'. משא"כ מי שהעבודה שלו הוא שמתעסק עם הנה"ב, דאז לאחר התפלה יאכל, לפי שהנה"ב שייך לאכילה, אך יהי' נזהר בכ"ז (ער וועט אנטלויפן פאר צוואנציג שוועלין עס זאל ניט ארויסקומען עפעס קיין דבר איסור). וזהו ע"י ג' מדרי' דמחדו"מ, שהמח' היא כוונה הרוחני, ומעשה היא בגשמי, והתחברות כוונה הרוחני במעשה הגשמית הוא ע"י הדיבור.

[ב] **וכמו"כ** הוא בענין ג' מדרי' עולם שנה נפש²³. דנפש הוא טרם שמתלבש באבריו רק כמו שמוכן, ער איז אנגעגרייט שיהי' הגוף חי ממנו, ועולם הוא כמו שמתלבש באברים שבא בהגשמה, שהתחברות הוא ע"י הגידים, והיינו שכמו שנמשך בגידים אינו רוחני כרוחניות הנפש ואינו גשמי כמו החיות

(15) ברכות יג, א.

(16) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א.

(17) ראה קונטרס העבודה ספ"ד (ע' 29).

(18) ראה שם פ"ז (ע' 45 ואילך).

(19) ראה גם סה"מ תרפ"ו ע' ע"א. תרפ"ז ע' קמד"קמה. תרצ"ב ע' רפא"רפב.

(20) ראה שו"ע אדמו"ר הזקן סימן קסד סעיף ב. סדר נט"י לסעודה סי"ז.

(21) ראה שבת יד, סע"א: ידים עסקניות הן.

(22) ראה גם סה"מ עת"ר ע' קצט"ר. תרפ"ה ע' קעו.

(23) בהבא לקמן ראה ד"ה ברוך שעשה נסים תרס"ד (סה"מ תרס"ד ע' קכט ואילך).

שמתלבש בגוף, וזהו הממוצע שמחבר הנפש עם העולם כו', ובאמצעות זה נעשה ענין שנה שהו"ע הזמן, והוא מצד ההתחברות שהוא בדרך הסתלקות והתפשטות, דרוחני אא"ל בבחי' התלבשות ממש בגשמי, כ"א שהוא בבחי' הסתלקות והתפשטות. וענין הסתלקות והתפשטות הו"ע הזמן, דזהו מצד ההתחברות. וכמו"כ הו"ע הזמן מצד עצם החיות (וואס איהר ווייסט פון דעם און איך וועל אייך באלד זאגין וועט איהר פארשטיין). דהנה הבשר עצמו אינו חי (ניט דער בשר לעבט דאס) כ"א שמתלבש בו חיות רוחני שמחי' אותו, אך הרי הבשר חי, והיינו שמתאחד עם הבשר, והחיות הרי נמשך מאיזה מקום (ער נעמט זיך דאך פון ערגעץ). דזה בהכרח שאינו עצמי, דעצמי אינו מתלבש באיזה דבר, ומאחר שהחיות מתלבש בגוף להחיותו אינו עצמי. וגם מוכרח לו' שהוא בבחי' נבדל ממקורו, דאל"כ ה"ה כמו העצם שאינו בערך להתלבש בגוף להחיותו. ומ"מ מוכרחים ג"כ לו' שהוא בבחי' דביקות, דאל"כ לא הי' בבחי' חיות כלל. אך שהדביקות הוא בבחי' רצו"ש, היינו דביקו' שבדרך התחדשות, ולא בבחי' דביקות סתם, היינו דביקות ממש. וענין הרצו"ש הו"ע זמן²⁴, והיינו דהן מצד ההתחברות והן מצד עצם החיות הוא ענין הזמן. דכ"ז הוא ההתחברות החיות באברי הגוף, משא"כ בבחי' נפש שהוא רק מה שמוכן להיות הגוף חי ממנו, בזה אינו שייך ענין הזמן, רק בהתחברות הנפש עם עולם הזה הו"ע הזמן, והוא ההסתלקו' וההתפשטות. וכן כללות זמן וקיום העולם דשית אלפי שנין כו'. וזהו הג' מדרי' דעולם שנה נפש, דהכוונה בנפש אי"ז על החיות המתלבש בהאברים כ"א על הרוחני' כו' מה שרק מוכן כו', והתחברותם הוא ע"י הגידים, ובאמצעותם נעשה ענין הזמן כו'.

וכמו"כ הוא הג' מדרי' דמחדו"מ, דההתחברות המח' שהוא כוונה הרוחנית במעשה הוא ע"י הדיבור. וז"ע אדם א' ד' מ', דבכללות הו"ע א' דם²⁵ (בהס' דם כולל ב' המדרי' דשנה ועולם, לפי שהחיות כמו שבא בדם ה"ה בבחי' התלבשות, וממילא כולל ב' המדרי', וזהו"ע בכללות כו'). ובפרטיות הוא א' ד' מ', א' הוא כוונה הרוחני, מ' הו"ע המעשה, וד' הוא דיבור, שהתחברות הכוונה הרוחני' עם המעשה הוא ע"י הדיבור. וזהו ג"כ הג' מדרי' דנקודה קו שטח, דנקודה הוא בחי' הרוחני, ולמע' הוא בחי' נקודת החכ' שכולל הכל (דוא קענסט ניט זאגין אף קיין זאך אז דאס איז ניט גישטאנען אין חכ'). וזהו בראשית ברא

(24) ראה לקו"ת חקת סה, א.

(25) ראה של"ה בהקדמת בית ישראל (כא, א). לקו"ת בהעלותך לא, ג. ובספר הליקוטים דא"ח

מערכת אדם ע' רלח ואילך.

(26) = בהסעודה. (כלומר, זה נוסף בסעודה, אולי בעת החזרה).

בחוֹכְמָתָא ברא²⁷ וכמ"ש כולם בחכ' עשית²⁸, וגם כתי' ואתה מחי' את כולם²⁹, דואתה הוא חכ', דהאמת הוא דאתה שהוא עצמות ית' מחי' כולם, אך חכ' נק' ג"כ אתה³⁰, דזהו כמו שאו"ס בא בחכ', וזהו"ע הנקודה. וקו הוא בחי' הוא"ו שבראשו יו"ד, והיינו שנמשך מבחי' נקודת החכ'. וה"א אחרונה הוא השטח, והיינו כמו בנפש שנתפס בנבראים. וזהו מה שיסוד [ס' יצירה] הוא על מדרגות אלו לפי שבג' מדרג' אלו נכלל כללות ההשתל' ולכן הוסי' ג"כ על ג' מדרג' אלו³¹.

[ג] **והנה** מאחר שנת' שענין העולם אי"ז בחי' הגשמית ממש כ"א החיות רוחני שבא בהגשמה, כמו"כ הוא שבבחי' הרוחניות יש ג"כ ענין המקום, והוא המציאו' של הדבר. וזהו בחי' המקום. וכמו באה' הרי האהבה היא בבחי' מציאות, דזהו שנק' היכל האהבה, כמו מחנה מיכאל באה' נק' זה היכל האה', וכן מחנה גבריאל ביראה נק' היכל היראה, כידוע שיש ששה היכלות וז' היכלות, וענין היכל הוא כענין עולם, דמה שלמטה נק' עולם למע' נק' זה היכל, והיינו שהוא בבחי' מציאו', דהמציאו' מגביל אותו (דאס האלט עם אפ [I]) שלא יהי' הכליון לגמרי, והוא המבוקש שרוצה בהאלקות, ער וויל א זאך ער וויל אלקות, זהו המציאו' של אה'. וזהו"ע עולם. ונפש³² הוא האהו"ר העליונים שאין בהם מבוקש כלל, והיינו שאינו מרגיש כלל שרוצה (ער שטייט ארום פאטילאק און ער הערט גאהר ניט וויילע ער הערט זיך ניט), ואינו שייך לו' שרוצה כ"א ער גייט כו'³³, וואס אין . . הרגישדיגע . .³⁴ עברי מעהר איז דאס אין פנימי' הלב³⁵, ובאותיות הפשטה היינו אותיות נפשיים הוא בלי מבוקש. ועולם הוא בחי' אהבה שבבחי' מבוקש, שרוצה באלקות. וג"ז אינו שרוצה באלקות להיות נהנה מזה (מאכין פון דעם אפעס) כ"א שרוצה באלקות, וזהו המבוקש. וההתחברות בזה דנפש עם העולם קשה לצייר (דאס איז שווער צו אויסמאהלין), אך י"ל שבכלל הו"ע חיצוניות המוחין שזה מחבר מוחין ומדות, ובפרטיות הוא ההתפעלות שכלי, שמזה נעשה הבכּן, והתפעלות המדות מהרגש קרבת אלקים לי טוב³⁶ כו'.

(27) בראשית א, א. ובתרגום ירושלמי שם.

(28) תהלים קד, כד.

(29) נחמ' ה, ו.

(30) ראה אוה"ת משפטים ע' א'שג.

(31) במאמר שבסה"מ פר"ת (עמודים נח"סא) ממשיך לבאר (במוסגר) אריכות גדולה בענין עולם

– זמן, וכנראה שלא נאמר אלא ניתוסף בעת הכתיבה.

(32) בהבא לקמן (בענין אהבה שבפנימיות הלב ושבחיצוניות הלב) ראה סה"מ עת"ר ע' יח ואילך.

(33) בסה"מ פר"ת: ונפש הוא האהבה שאין בה מבוקש כלל, שאינו מרגיש כלל שרוצה איזה דבר

כו', והוא מצד ההרגש דאו"ס הוא שהולך ורץ לבחי' עצמות או"ס, ואינו מרגיש כלל שהולך כו'.

(34) כמה תיבות לא ברורות בכתב היד.

(35) בסה"מ פר"ת שם: ובד"כ הוא בחי' פנימיות הלב כו'.

(36) תהלים עג, כב.

הנה כללות ההשתל' הם מבחי' ז' מל' קדמאין דתהו, והיינו דבכדי שיהי' בחי' אורות וגילוי', ובפרט שיהי' בגילוי' לנו בבחי' פנימיות, זהו מבחי' השבירה שהי' בתהו, ובפרט ענין המציאות שזה נמשך משבירת הכלים דתהו, והיינו דבכדי שיהי' בחי' אורות וגילוי' ששייכים לעולמות, זהו ע"י הצמצום, ומצמצום נמשך ענין השבירה דתהו, וכידוע דהצמצום הוא בחי' גבו', דע"י הגבו' נעשה הפרדת הפסולת³⁷, שאיני רוצה להאריך בזה כאן, אך הענין כן הוא כו'. וזהו דהאורות והגילויים שבהשתל' הכל הוא מבחי' התהו, דמצמצום א"ס אינו בערך שיהי' אורות וגילויים דהשתל' כ"א מבחי' התהו, והיינו דעולם ושנה הם מבחי' התהו. והנה בבחי' נפש לכאו' י"ל שזהו אינו נמשך מבחי' התהו, שהרי זהו מה שלמע' מבחי' ההתלבשות. אך כמו שהוא בשרש הרי ג"ז הוא ע"י הצמצום, דהרי בכללות הוא בבחי' אור השייך לעולמות, וממילא הוא ע"י הצמצום. וזהו דכללות השתל' הוא מרפ"ח ניצוצין דתהו.

אך לפי שבתהו הו"ע המציאות, וכמו האה' שהוא בבחי' מציאות כו', משתלשל מזה גם היכולות דנוגה³⁸, עד שהם נק' מתים. והוא ע"ד שנת³⁹ בענין צבא השמים שמשתחוים כלפי מערב שהשכינה במערב⁴⁰, אך מ"מ הרי יש אנשים המחשבים אותם לדבר עד שמחשבים אותם לאלקות, זהו לפי שהביטול בהם אינו בתכלית, דאם הי' הביטול בהם בתכלית לא הי' שייך זה שיחשבו אותם לאלקות. והמשל ע"ז הוא כאשר עומד לפני המלך, שאם הוא בבחי' ביטול בתכלית, אינו יכול לקבל אם יבוא זולתו ויראה לפניו הכנעה, ואם יקבל הכנעת הזולת, ה"ז הוראה שאין הביטול שלו בתכלית, וזה פשוט שהזולת הוא שוטה דמראה הכנעה לעבד במקום המלך, היינו שתופס התפל במקום העיקר כו'. אך אם הי' הוא דבר ביטול בתכלית לא הי' מקבל הכנעת הזולת כלל, ומי שמקבל כו' הוראה שאין הביטול בתכלית. וכמו"כ בצבא השמים שאם הי' הביטול בהם בתכלית לא הי' מניחים שיחשבו אותם לאלקות, שה"ז מוסכם שהם בעלי שכל והשגה⁴¹, וממילא אם הי' הביטול בהם בתכלית לא הי' מניחים להיות מחשבים אותם כו', ומבו' במ"א⁴² שהביטול שלהם הוא רק עפ"י ההשגה כו'. וכמו"כ הוא בתהו שמצד המציאו' משתלשל גם ענין הרע שנק' מתים כו'.

(37) ראה סה"מ אעת"ר ע' קנב.

(38) ראה סה"מ תרס"ט ע' רפח.

(39) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' ב"ג. סה"מ עת"ר ע' רפד.

(40) ראה נחמ"י ט, ו. ב"ב כה, א.

(41) ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ג ה"ט.

(42) ראה תו"א בראשית ז, ג. סידור עם דא"ח קמב, ב [ריד, ב"ג]. דרך מצותיך ה, א. ובכ"מ.

[ד] **והנה** ידוע דעה"ד טו"ר ה' צומח בג"ע התחתון שהוא הרוחני' דד"י⁴³ הגשמיים אש רוח מים עפר, שבו צומח אילנות שיש מהם מחיות וממיתות כמו בעשבי', דלפי שהוא הרוחני' דד"י הגשמיים שבארץ הגשמי צומח עשבים ואילנות המחיות וממיתות, כמו"כ הוא בג"ע, רק ששם הוא ברוחניות. וז"ע עץ הדעת טו"ר שאינו בבחי' רע, רק שזהו שבטוב מעורב עוד דבר שאינו בחי' טוב, ומזה משתל' הרע.

והנה כתי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה⁴⁴, וענין עבודת הגן הוא בב' עניני', היינו להשקות מים שהוא תיקון בגוף הדבר, וגם לעדרו (ארום מאכין אים) שזהו ג"כ תיקון בגוף הדבר, והב' הוא בהסרת דברי' המונעי' הצמיחה והו"ע לסקלו מאבני'. וכן הו"ע ויניחהו בג"ע לעבדה כו'. דהנה אדה"ר ה' ראשו בכרי' גופו ביצי' ורגליו בעשי'⁴⁵, וע"י ההשגה בהפלאות אוא"ס שהי' משיג בעולם הברי' ה' מיוחד יחודי' באצי' והיינו יחוד ז"א ומל' שהוא יחוד מ"ה וב"ן דזה היתה תפלתו, ועי"ז פעל ענין ותיקון הגן, דנת"ל (בד"ה למען דעת⁴⁶) שהתיקון הוא ע"י גילוי אור עליון, וזהו שהיחוד דז"א ומל' ואצי' שנמשך בג"ע הו"ע תיקון הגן, היינו המשכת תוס' אורות בגן, והוא בכלל להשקותו מים, וזהו לעבדה. ולשמרה הוא שמירת שס"ה ל"ת, שע"ז הוא הסרת המונעי' כו'.

והנה בחטא עה"ד הכל יודעים שאדה"ר עצמו אכל הפרי (דעם עפעל), אך באמת שייך זה לבני האדם, והיינו להתולדות שהם קין והבל, והוא בהתפשטות שלו שהוא בבחי' מציאו' שייך ענין החטא, וקודם החטא לא הי' הטו"ר מעורבים, ולאחר החטא נעשה התערובות טו"ר, ואז נמצא (האט זיך גיאוועט) א מציאות פון א נחש הקדמוני שהי' מסית ומפתה⁴⁷ כו'.

והנה הרי כבר הי' אדה"ר וקודם החטא ואח"כ הי' החטא ונקנס מיתה עליו, ומהו עוד מה שנמצא' אנו בעולם, וואס טוען מיר אוף דער וועלט, אך זהו לתקן החטא. וזהו הטעם עם שאדה"ר נקנס מיתה מ"מ הוליד תולדות, והוא לפי שהכוונה הוא לתקן החטא, והתיקון צ"ל ע"י גילוי אור עליון כמשנת"ל והוא ע"י תומ"צ, שהתו' היא חכ' ורצונו ית' וכשלומד בדבור ומוציא בשפתיו הוא מבחי' נוגה, והתורה נמשך בהדיבור שלו או שהוא באופן שהדיבור הוא דברי תורה שע"ז נעשה בירור הנוגה, וכן ע"י המצות שהם בדברים גשמיים, דגם מצות רוחניים ג"כ והם חובת הלבבות שהם ג"כ מצות, אך רוב המצות הם בגשמיות,

(43) = דד' יסודות.

(44) בראשית ב, טו.

(45) ראה ע"ח שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א. ספר הגלגולים פי"ח.

(46) סה"מ פר"ת ע' נב (ולעיל בהנחה קטע המתחיל והנה).

(47) ראה תו"א בראשית ה, ג ואילך. תו"ח שם ל, א ואילך.

ועי"ז נעשה בירור ותיקון הדבר. ולכן העיקר הוא עסק התו' וקיום המצות בפו"מ, ולא העבודה רוחניות דאהו"ר, רק שצ"ל אהו"ר ג"כ שהם הקדמה לעסק התו' וקיום המצות, דבכדי שבלמוד התו' יהי' נרגש שהוא תורתו ית' וחכמתו ורצונו, וכן שקיום המצות יהי' באמת הוא ע"י הקדמת האהבה, דכל המקיימן באמת הוא האוהב את ש' הוי' כו'⁴⁸, וכן היראה דזה השער להוי' כו'. אך אי"ז העיקר, ולכן לא ירווה צמאנו מהאה' לבדה ולא יסתפק בזה, כ"א העיקר הוא עסק התו' וקיום המצות שעובדי הוי' צריכי' לידע זאת כו'. וזהו מארז"ל כל ת"ח שיש בו תו' ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחו' הפנימי' ומפתחות החיצוני' לא מסרו לו מכריז ר' ינאי חבל למאן דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עביד⁵⁰, דתו' נק' דרתא ואהו"ר הוא בחי' תרעא לדרתא, והיינו שהדירה הוא בחי' התו' שזהו עיקר הכוונה כו'. ועי"ז יהי' תיקון חטא עה"ד במשך שית אלפי שנין (וואס זאל מען טאן מען מוז ווארטין און דער אויבערשטער קען [ה]עלפין זאל זיין פריער, אבער עכ"פ אין שית אלפי שנין וועט אוודאי זיין דער תיקון).

וזהו"ע מרחפת שהוא רפ"ח מת, שכללות ההשתל' הם משבה"כ דתוהו עד גם מה שנק' מת. וענין ורוח אלקי' כו' הוא בחי' מל' דא"ס שלמע' מתוהו ותיקון, שממנו נמשכי' ב' המדרי' דתוהו ותיקון בשביל היתרון אור כו'. ועוד זאת הוא בענין ורוח אלקי', והוא הכח על התיקון, והיינו ענין מ"ת. וזהו ורוח אלקי' מרחפת, דמדרי' שהוא רוחו של משית, והיינו שע"י התיקון יתגלה רוחו של משית שהוא בחי' העלם העצמי דא"ס. וזהו מה שמצות בטלות לע"ל⁵¹, והיינו שהגילויים יתבטלו ויהי' נמשך מבחי' העלם העצמי דא"ס⁵². וזהו שלאחרי אומרו והארץ היתה תוהו ובהו וחשך כו' היינו ענין שבה"כ דתוהו⁵³, אך ע"י הביורר יתגלה בחי' ורוח אלקי' שהוא רוחו של משית, בחי' העלם העצמי דא"ס כו'.

(48) תניא פ"ד (ח, א).

(49) תהלים קיח, כ. וראה זח"א ז, ב.

(50) שבת לא, ב. וראה תניא פכ"ג (כח, ב ואילך).

(51) נדה סא, ב.

(52) ראה אוה"ת דרושים לר"ה (כרך ה) ע' ב'קיג. לקו"ש חיי"ט ע' 183 הערה 45. סה"ש תשנ"ב ח"א

ע' 30 הערה 35. ע' 31 הערה 46.

(53) ראה אוה"ת בראשית ח"ג תצ, א. ויצא ריג, א.

לזכות
הילד שמואל שי'
לרגלי האפשרניש שלו
ביום ועש"ק פ' האזינו, ש"ש, ז' תשרי ה'תשפ"ז
ויה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

ולזכות
אחיו ואחותו יוסף בנימין, מנחם מענדל,
נתן חיים ורבקה בריינדל שיחיו

נדפס ע"י ולזכות הוריו
הרה"ח ר' דניאל יעקב וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו גניביש
וזקניו וכל משפחתו שיחיו

ולעילוי נשמת
ר' יוסף בנימין ע"ה בן ר' מנשה הי"ד

